Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
PAOLO MENGOZZI
prezentate la 30 aprilie 2014[1]

Cauza C-338/13

Marjan Noorzia

[cerere de decizie preliminară formulată de Verwaltungsgerichtshof (Austria)]

„Dreptul la reîntregirea familiei — Directiva 2003/86/CE — Articolul 4 alineatul (5) — Reglementare națională care prevede că susținătorul reîntregirii și soțul/soția trebuie să aibă 21 de ani împliniți înainte de depunerea cererii de reîntregire a familiei”

1. „Căsătoria nu poate fi încheiată decât cu consimțământul liber și deplin al viitorilor soți”. Astfel prevede articolul 16 alineatul (2) din Declarația Universală a Drepturilor Omului[2].

2. Prin prezenta cerere de decizie preliminară, adresată de Verwaltungsgerichtshof din Austria, Curtea este chemată pentru prima dată să își exprime poziția cu privire la o dispoziție, conținută în Directiva 2003/86/CE[3] privind dreptul la reîntregirea familiei, care are ca obiectiv specific prevenirea căsătoriilor forțate, cu alte cuvinte, a căsătoriilor în care cel puțin unul dintre soți se căsătorește fără a-și exprima consimțământul liber și deplin, întrucât este supus unor forme de constrângere fizică sau psihologică cum ar fi, de exemplu, amenințări sau alte forme de abuz emoțional sau, în cazurile mai grave, de abuz fizic[4].

3. În Europa, fenomenul căsătoriilor forțate este o practică subterană, fără a avea însă, din acest motiv, și o amploare neglijabilă[5]. Tocmai în vederea limitării acestui fenomen, care are drept urmare încălcări odioase ale drepturilor fundamentale ale persoanei, în primul rând ale femeilor, în Directiva 2003/86 a fost introdusă dispoziția a cărei interpretare este solicitată Curții de către instanța națională.

4. După cum se va vedea în cele ce urmează, în prezenta cauză, urmărirea legitimă a acestui obiectiv va trebui să fie evaluată comparativ cu cerințele care decurg din dreptul la respectarea vieții de familie al cuplurilor căsătorite în mod autentic.

1 — Limba originală: italiana.

2 — Declarația Universală a Drepturilor Omului, adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 10 decembrie 1948 prin Rezoluția 217A (III). A se vedea, în aceiași termeni, și articolul 23 alineatul (2) din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice.

3 — Directiva 2003/86/CE a Consiliului din 22 septembrie 2003 privind dreptul la reîntregirea familiei (JO L 251, p. 12, Ediție specială, 19/vol. 6, p. 164).

4 — Căsătoriile forțate pot fi deosebite de căsătoriile aranjate, în care familiile celor doi soți au un rol preponderent în aranjarea căsătoriei, dar în care decizia finală cu privire la încheierea acesteia revine în definitiv soților. Cu toate acestea, linia de demarcație dintre căsătoria aranjată și căsătoria forțată este deseori destul de labilă.

5 — Din răspunsurile date de majoritatea guvernelor statelor membre în cadrul consultării publice privind dreptul la reîntregirea familiei efectuate în anul 2012 (a se vedea http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-is-new/public-consultation/2012/consulting_0023_en.htm), rezultă că există puține date statistice cu privire la amploarea fenomenului căsătoriilor forțate în cadrul Uniunii Europene. Cu toate acestea, cercetări efectuate, de exemplu, în Regatul Unit au estimat un număr de cazuri de căsătorii forțate denunțate în anul 2009 cuprins între 5 000 și 8 000 numai în statul membru menționat. În Germania, în schimb, în 2008 au fost înregistrate peste 3 400 de cazuri.

I – **Cadrul normativ**

A – *Convenția europeană a drepturilor omului*

5. Potrivit articolului 8 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (denumită în continuare „CEDO”)[6], intitulat „Dreptul la respectarea vieții private și de familie”:

„(1) Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale.

(2) Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru siguranța națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora.”

B – *Dreptul Uniunii*

6. Potrivit articolului 7 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”), intitulat „Respectarea vieții private și de familie”:

„Orice persoană are dreptul la respectarea vieții private și de familie, a domiciliului și a secretului comunicațiilor.”

7. Directiva 2003/86 stabilește condițiile în care se exercită dreptul la reîntregirea familiei pe care îl au resortisanții statelor terțe care au reședința în mod legal pe teritoriul statelor membre. Potrivit considerentului (2) al directivei menționate, aceasta respectă drepturile fundamentale, în special dreptul la respectarea vieții de familie consacrat de numeroase instrumente de drept internațional, printre care, în special, articolul 8 din CEDO și articolul 7 din cartă, menționate mai sus.

8. Articolul 4 din Directiva 2003/86 definește cercul persoanelor, membri ai familiei susținătorului reîntregirii, care pot beneficia de un permis de ședere în vederea reîntregirii familiei. Potrivit alineatului (1) litera (a) al articolului menționat, printre aceste persoane figurează soțul susținătorului reîntregirii.

9. Alineatul (5) al articolului 4 din Directiva 2003/86 prevede următoarele:

„Pentru a asigura o mai bună integrare și pentru a preveni căsătoriile forțate, statele membre pot solicita ca susținătorul reîntregirii și soțul/soția sa să aibă o vârstă minimă, care nu poate fi mai mare de 21 de ani, înainte ca soțul/soția să se poată alătura susținătorului reîntregirii.”

6 — Convenție semnată la Roma la 4 noiembrie 1950.

C – Dreptul național

10. Legea privind dreptul de stabilire și de ședere al străinilor (Niederlassungs- und Aufenthaltsgesetz)[7] prevede că, în anumite condiții, autoritățile austriece competente acordă permis de ședere membrilor de familie ai resortisanților statelor terțe. Potrivit articolului 2 din Legea privind dreptul de stabilire și de ședere al străinilor, reprezintă membru de familie în conformitate cu această lege „soțul [...] și, de asemenea, partenerii înregistrați; soții și partenerii înregistrați trebuie să aibă 21 de ani împliniți la momentul depunerii cererii [...]”.

II – **Situația de fapt, procedura națională și întrebarea preliminară**

11. Doamna Noorzia, reclamantă în procedura principală, este cetățean afgan, născută la 1 ianuarie 1989.

12. La 3 septembrie 2010, doamna Noorzia a depus la ambasada Austriei din Islamabad (Pakistan) o cerere prin care a solicitat eliberarea unui permis de ședere în scopul reîntregirii familiei cu soțul său, născut la 1 ianuarie 1990, care este tot cetățean afgan și care locuiește în Austria.

13. Prin decizia din 9 martie 2011, Bundesministerin für Inneres (ministrul de interne austriac), autoritatea pârâtă în procedura principală, a respins cererea de reîntregire a familiei. În decizia sa, autoritatea austriacă a motivat respingerea cererii arătând că, deși este adevărat că soțul doamnei Noorzia împlinise vârsta de 21 de ani anterior adoptării deciziei de respingere a cererii de reîntregire a familiei, potrivit legii austriece, momentul relevant pentru stabilirea vârstei minime este momentul depunerii cererii, iar nu cel al adoptării deciziei. În consecință, întrucât soțul nu împlinise vârsta de 21 de ani la momentul depunerii cererii de reîntregire a familiei, nu era îndeplinită una dintre condițiile specifice pentru introducerea acesteia potrivit prevederilor legale.

14. Doamna Noorzia a atacat decizia de respingere, iar instanța de trimitere a fost sesizată cu judecarea cauzei.

15. Instanța de trimitere arată, mai întâi, că articolul 4 alineatul (5) din Directiva 2003/86 nu precizează dacă, în vederea stabilirii vârstei minime indicate de acest articol, pe care statele membre o pot prevedea pentru ca soțul/soția să se poată alătura susținătorului reîntregirii, se are în vedere momentul deciziei autorității competente, cel al intrării efective pe teritoriul statului membru în cauză sau alt moment. Instanța de trimitere arată apoi că legiuitorul austriac a prevăzut în mod explicit că limita de vârstă de 21 de ani constituie o condiție oficială pentru eliberarea permisului de ședere în scopul reîntregirii familiei, că această condiție trebuie să fie îndeplinită la momentul depunerii cererii de reîntregire și că neîndeplinirea ei are ca rezultat respingerea cererii, fără a fi posibilă nicio formă de „remediere” ca urmare a împlinirii vârstei în discuție pe durata procedurii.

16. În aceste împrejurări, instanța de trimitere ridică problema compatibilității reglementării austriece în cauză cu dispoziția prevăzută la articolul 4 alineatul (5) din Directiva 2003/86. Instanța de trimitere consideră că sunt posibile două interpretări alternative ale dispoziției în discuție. Pe de o parte, modul de redactare a dispoziției menționate ar pleda pentru o interpretare în sensul că momentul relevant pentru împlinirea vârstei minime prevăzute de acest articol trebuie să fie momentul eliberării permisului de către autoritatea administrativă, iar nu cel al depunerii cererii. În cazul în care dispoziția directivei ar fi interpretată în acest sens, în opinia instanței de trimitere, reglementarea austriacă ar putea fi incompatibilă cu Directiva 2003/86. Pe de altă parte, potrivit instanței de trimitere, o examinare a economiei dispoziției în cauză ar putea însă conduce la o interpretare diferită, care ar avea drept consecință compatibilitatea reglementării naționale cu directiva menționată.

7 — BGBl. I, 100/2005, în versiunea modificată și publicată în BGBl. I, 111/2010.

17. În aceste condiții, prin decizia din 29 mai 2013, instanța de trimitere a considerat că trebuie să suspende procedura pendinte în fața sa pentru a adresa Curții următoarea întrebare preliminară:

„Articolul 4 alineatul (5) din Directiva 2003/86 [...] trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări potrivit căreia soții și partenerii înregistrați trebuie să fi împlinit vârsta de 21 de ani la momentul depunerii cererii pentru a putea fi considerați membri de familie care au dreptul la reîntregirea familiei?”

III – **Procedura în fața Curții**

18. Decizia de trimitere a fost primită de Curte la 20 iunie 2013. Au depus observații scrise doamna Noorzia, guvernele austriac și elen, precum și Comisia.

IV – **Analiză juridică**

A – *Observații introductive*

19. Cererea de decizie preliminară adresată Curții de instanța de trimitere privește interpretarea articolului 4 alineatul (5) din Directiva 2003/86 privind dreptul la reîntregirea familiei.

20. În această privință, trebuie arătat în prealabil că dreptul la reîntregirea familiei, recunoscut și reglementat de Directiva 2003/86, constituie un aspect specific al dreptului la respectarea vieții de familie, care, la rândul său, constituie un drept fundamental consacrat de articolul 8 din CEDO și de articolul 7 din cartă și, ca atare, este garantat de ordinea juridică a Uniunii Europene [8].

21. Relația directă dintre dreptul fundamental la respectarea vieții de familie și dreptul la reîntregirea familiei este recunoscută în mod specific de Directiva 2003/86, în considerentul (2), menționat la punctul 7 de mai sus.

22. În aceste condiții, Curtea a arătat astfel în mod expres că dispozițiile Directivei 2003/86 trebuie interpretate în lumina drepturilor fundamentale și, mai precis, a dreptului la respectarea vieții de familie, astfel cum este consacrat atât de CEDO, cât și de cartă [9].

23. Curtea a arătat de asemenea că Directiva 2003/86, în special articolul 4 alineatul (1), impune statelor membre obligații pozitive precise, cărora le corespund drepturi subiective clar definite, întrucât le impune, în ipotezele stabilite prin această directivă, să permită reîntregirea familiei anumitor membri ai familiei susținătorului reîntregirii fără a-și putea exercita marja de apreciere [10].

24. În această perspectivă, din jurisprudență rezultă că autorizarea reîntregirii familiei constituie regula generală și că, în consecință, posibilitatea recunoscută statelor membre de Directiva 2003/86 de a stabili condiții pentru exercitarea dreptului la reîntregirea familiei trebuie să fie de strictă interpretare [11].

8 — Hotărârea Parlamentul European/Consiliul (C-540/03, EU:C:2006:429, punctul 52 și jurisprudența citată).

9 — Hotărârea Chakroun (C-578/08, EU:C:2010:117, punctul 44).

10 — Hotărârea Parlamentul European/Consiliul (EU:C:2006:429, punctul 60) și Hotărârea Chakroun (EU:C:2010:117, punctul 41).

11 — Hotărârea Parlamentul European/Consiliul (EU:C:2006:429, punctul 60) și Hotărârea Chakroun (EU:C:2010:117, punctul 41). A se vedea în această privință, în ceea ce privește facultatea prevăzută la articolul 7 alineatul (1) *initio* și litera (c) din Directiva 2003/86, punctul 43 din Hotărârea Chakroun.

25. Curtea a arătat de asemenea că eventuala marjă de apreciere recunoscută statelor membre de dispozițiile Directivei 2003/86 nu trebuie folosită de acestea într-un mod de natură să afecteze obiectivul directivei, care este cel de a favoriza reîntregirea familiei, sau efectul util al acesteia [12].

26. În plus, potrivit Curții, din articolul 17 din Directiva 2003/86, care prevede că, în cazul respingerii unei cereri de reîntregire a familiei, „[s]tatele membre țin seama în mod adecvat de natura și de soliditatea legăturilor de familie ale persoanei și de durata rezidenței sale în statul membru, precum și de existența unor legături familiale, culturale sau sociale cu țara de origine [...]”, rezultă că statele membre sunt supuse unei obligații de individualizare a examinării cererilor de reîntregire a familiei [13].

27. La cererea de decizie preliminară adresată de instanța de trimitere trebuie să se răspundă în lumina principiilor exprimate în jurisprudență și menționate mai sus.

B – *Cu privire la întrebarea preliminară*

28. Prin intermediul întrebării preliminare, instanța de trimitere solicită Curții, în esență, să stabilească dacă articolul 4 alineatul (5) din Directiva 2003/86 trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări naționale care prevede că vârsta minimă – pe care statele membre, în temeiul acestei dispoziții, au posibilitatea să o impună susținătorului reîntregirii și soțului/soției acestuia pentru ca soțul/soția să se poată alătura susținătorului reîntregirii – trebuie să fi fost împlinită în mod necesar de fiecare dintre aceștia la momentul depunerii cererii de reîntregire a familiei.

29. Cererea de decizie preliminară este justificată, pe de o parte, de faptul că articolul 4 alineatul (5) din Directiva 2003/86 nu indică în mod expres momentul în care susținătorul reîntregirii și soțul/soția sa trebuie să fi împlinit vârsta minimă prevăzută de acest articol și, pe de altă parte, de faptul că, în temeiul reglementării austriece de transpunere a directivei, autoritățile naționale competente pot respinge o cerere introdusă înainte ca unul sau ambii soți să fi împlinit vârsta minimă, chiar și în cazul în care ambii soți au împlinit-o deja la momentul adoptării deciziei referitoare la cererea de reîntregire a familiei.

30. Problema ridicată în cererea de decizie preliminară adresată Curții de instanța de trimitere implică, prin urmare, să se precizeze momentul în care, în sensul articolului 4 alineatul (5) din Directiva 2003/86, trebuie să fie împlinită vârsta minimă de cel mult 21 de ani, prevăzută de acest articol. În consecință, este necesară interpretarea acestei dispoziții.

1. Cu privire la interpretarea articolului 4 alineatul (5) din Directiva 2003/86

31. Potrivit jurisprudenței constante a Curții, în vederea interpretării unei dispoziții de drept al Uniunii, trebuie să se țină seama nu numai de termenii utilizați, ci și de contextul în care apare aceasta, precum și de obiectivele urmărite de reglementarea din care face parte dispoziția în cauză [14]. În consecință, este necesară interpretarea literală, teleologică și sistematică a articolului 4 alineatul (5) din Directiva 2003/86.

12 — Hotărârea Chakroun (EU:C:2010:117, punctul 43).

13 — Hotărârea Chakroun (EU:C:2010:117, punctul 48).

14 — Hotărârea Koushkaki (C-84/12, EU:C:2013:862, punctul 34 și jurisprudența citată).

a) Interpretarea literală

32. În decizia de trimitere, instanța națională consideră că din modul de redactare a articolului 4 alineatul (5) din Directiva 2003/86 rezultă în mod evident că această dispoziție trebuie interpretată în sensul că momentul în care trebuie să fie împlinită vârsta minimă prevăzută de acest articol este momentul eliberării permisului de ședere de către autoritatea competentă, iar nu cel al depunerii cererii de reîntregire a familiei.

33. Împărtășim analiza instanței de trimitere, în sensul că termenii dispoziției în cauză sunt favorabili unei interpretări din care rezultă că momentul pertinent pentru împlinirea vârstei minime nu poate fi momentul depunerii cererii de reîntregire a familiei.

34. Astfel, articolul 4 alineatul (5) din Directiva 2003/86, acordând statelor membre posibilitatea de a solicita ca vârsta minimă să fie împlinită „înainte ca[15] soțul/soția să se poată alătura susținătorului reîntregirii", presupune că această vârstă trebuie să fie împlinită la momentul în care reîntregirea se poate realiza, și anume la momentul admiterii de către autoritatea competentă a cererii de eliberare a permisului de ședere pentru reîntregirea familiei. Astfel, soțul/soția se poate alătura susținătorului reîntregirii exclusiv începând din momentul în care cererea este admisă, iar nu anterior.

35. O astfel de interpretare literală a articolului 4 alineatul (5) din Directiva 2003/86, în versiunea în limba italiană, este confirmată și de celelalte versiuni lingvistice ale aceleiași dispoziții. Astfel, și în versiunile franceză, engleză, germană și spaniolă ale dispoziției în discuție se face referire la faptul că vârsta minimă trebuie să fie *împlinită* înainte ca soțul/soția *să se poată alătura*[16] susținătorului reîntregirii, iar nu înainte de depunerea cererii[17]. Or, referirea la posibilitatea[18] de realizare a reîntregirii familiei demonstrează că momentul relevant este momentul admiterii cererii.

36. În consecință, interpretarea literală a dispoziției conduce la concluzia că momentul în care susținătorul reîntregirii și soțul/soția sa trebuie să fi împlinit vârsta minimă în sensul dispoziției în cauză este momentul în care soțul/soția se poate alătura susținătorului reîntregirii. Rezultă că acest moment nu poate coincide cu momentul depunerii cererii de reîntregire a familiei, întrucât, astfel cum a arătat instanța de trimitere, într-un asemenea moment soțul/soția nu se poate încă alătura susținătorului reîntregirii, întrucât se află în desfășurare examinarea pe care trebuie să o efectueze autoritatea administrativă competentă cu privire la îndeplinirea condițiilor de eligibilitate pentru reîntregirea familiei.

b) Interpretarea teleologică

37. Instanța de trimitere consideră însă că interpretarea teleologică a articolului 4 alineatul (5) din Directiva 2003/86 ar putea conduce la un rezultat diferit.

15 — Versiunea italiană a acestei dispoziții utilizează termenul „perché", înțeles în sensul de „affinché".

16 — Astfel, versiunea franceză a articolului 4 alineatul (5) din Directiva 2003/86 prevede că „le regroupant et son conjoint aient *atteint* un âge minimal [...] avant que le conjoint *ne puisse rejoindre* le regroupant"; versiunea engleză prevede că „the sponsor and his/her spouse [...] *be* of a minimum age [...] before the spouse *is able* to join him/her"; versiunea germană prevede că „der Zusammenführende und sein Ehegatte ein Mindestalter *erreicht* haben müssen [...] bevor der Ehegatte dem Zusammenführenden *nachreisen darf*"; versiunea spaniolă prevede că „el reagrupante y su cónyuge hayan *alcanzado* una edad mínima [...] antes de que el cónyuge *pueda reunirse* con el reagrupante" (sublinierea noastră).

17 — A se vedea, în schimb, alineatul (6) al aceluiași articol. A se vedea punctele 53 și 54 de mai jos.

18 — În franceză „puisse rejoindre", în engleză „able to join", în germană „nachreisen darf", în spaniolă „pueda reunirse".

38. Astfel, instanța de trimitere consideră că, pentru a contribui la realizarea obiectivului prevenirii căsătoriilor forțate, ar fi mai adecvată o interpretare a articolului 4 alineatul (5) din Directiva 2003/86 în sensul că momentul în care trebuie să fie împlinită vârsta minimă prevăzută de acest articol este momentul depunerii cererii de reîntregire a familiei. Astfel, instanța națională consideră că riscul de încheiere a unor căsătorii forțate este mai mare în cazul în care soților li se permite să aibă o vârstă mai mică de 21 de ani la momentul depunerii cererii decât în cazul în care acest lucru nu ar fi posibil.

39. Guvernul austriac și guvernul elen împărtășesc această abordare și susțin că o interpretare a dispoziției în cauză în sensul că trebuie să se prevadă cerința ca vârsta de 21 de ani să fie deja împlinită la momentul depunerii cererii nu numai că ar permite o mai bună realizare a obiectivului prevenirii căsătoriilor forțate, ci ar garanta și respectarea atât a principiului egalității de tratament – întrucât ar asigura un tratament identic pentru toți solicitanții care s-ar afla din punct de vedere cronologic în aceeași situație, făcând irelevantă împrejurarea că vârsta minimă poate fi împlinită în cursul procedurii –, cât și a principiului securității juridice, întrucât ar proteja solicitanții de un eventual tratament discriminatoriu din partea autorităților competente.

40. Or, nu există nicio îndoială că scopul fundamental al introducerii prin articolul 4 alineatul (5) din Directiva 2003/86 a posibilității de a prevedea o vârstă minimă este acela de a preveni căsătoriile forțate. În această privință, considerăm că, în general, este plauzibilă probabilitatea ca faptul de a avea o vârstă mai mare să aibă drept consecință un nivel mai ridicat de maturitate, care, în teorie, poate ajuta persoana în cauză să reziste presiunilor suferite pentru a încheia căsătoria forțată și, eventual, să caute ajutor.

41. Cu toate acestea, considerăm că, pentru a stabili dacă acesta este cazul în realitate, este necesar să se efectueze o analiză prin raportare la împrejurările proprii fiecărei situații specifice. În plus, nu putem să nu evidențiem faptul că în societatea civilă europeană sunt exprimate îndoieli în ceea ce privește impactul real asupra încheierii de căsătorii forțate al prevederii unei vârste minime pentru autorizarea reîntregirii familiei [19].

42. În schimb, este sigur că prevederea unei vârste minime pentru autorizarea reîntregirii familiei afectează direct exercitarea dreptului la reîntregirea familiei de către familiile de tineri căsătoriți a căror căsătorie este autentică, iar nu forțată. Astfel, o normă națională precum cea în cauză, care, în conformitate cu Directiva 2003/86, condiționează, fără deosebire și fără o examinare individualizată, exercitarea dreptului la reîntregirea familiei de împlinirea unei anumite vârste, împiedică exercitarea acestui drept de către cei care s-au căsătorit în mod sincer și autentic, dar care nu au împlinit încă vârsta minimă stabilită.

43. Din aceste considerații rezultă că, în cadrul interpretării articolului 4 alineatul (5) din Directiva 2003/86, obiectivul limitării căsătoriilor forțate, indiferent cât de legitim și de oportun este, trebuie să fie pus în balanță cu dreptul cuplurilor căsătorite în mod autentic de a-și exercita dreptul la reîntregirea familiei, care decurge direct din dreptul la respectarea vieții lor de familie consacrat de articolul 8 din CEDO [20] și de articolul 7 din cartă [21].

19 — Astfel, un anumit număr de reprezentanți ai societății civile europene care au participat la consultarea publică privind dreptul la reîntregirea familiei lansată de Comisie, menționată la nota de subsol 5, au scos în evidență lipsa datelor privind eficacitatea, în ceea ce privește prevenirea căsătoriilor forțate, a prevederii unei vârste minime pentru reîntregirea familiei, punând puternic sub semnul îndoielii eficacitatea acesteia.

20 — Curtea a recunoscut necesitatea de a ține seama de dreptul la respectarea vieții de familie, prevăzut la articolul 8 din CEDO, în cazul căsătoriilor autentice în Hotărârea Akrich (C-109/01, EU:C:2003:491, punctul 58).

21 — În acest sens, este semnificativă hotărârea Supreme Court of the United Kingdom din 12 octombrie 2011, cauza Quila [2001] UKSC 45, în care instanța menționată a declarat nelegalitatea măsurii care prevedea, ca mijloc de combatere a căsătoriilor forțate, majorarea, în Regatul Unit, de la 18 la 21 de ani a vârstei pentru realizarea reîntregirii familiei, considerând că o astfel de măsură constituie o intervenție disproporționată asupra dreptului la respectarea vieții de familie prevăzut de articolul 8 din CEDO. Supreme Court a considerat, în esență, că obiectivul prevenirii căsătoriilor forțate este legitim, dar că măsura nu era proporțională, în lipsa unor dovezi suficiente cu privire la eficacitatea măsurii în discuție și în considerarea faptului că apărea evident că măsura în cauză afecta dreptul la reîntregirea familiei al cuplurilor a căror căsătorie nu era forțată.

44. În plus, din jurisprudența menționată la punctele 24 și 25 de mai sus rezultă, pe de o parte, că, în sistemul creat prin Directiva 2003/86, autorizarea reîntregirii familiei constituie regula generală și că, în consecință, condițiile pe care statele membre le pot impune pentru exercitarea dreptului la o astfel de reîntregire trebuie să fie de strictă interpretare și, pe de altă parte, că directiva trebuie interpretată în raport cu obiectivul ei general – de facilitare, iar nu de împiedicare, a reîntregirii familiei – precum și într-un mod care să îi garanteze efectul util.

45. Având în vedere aceste precizări, considerăm că o interpretare a articolului 4 alineatul (5) din Directiva 2003/86 care impune așteptarea împlinirii vârstei de 21 de ani pentru a introduce cererea de reîntregire a familiei este mai puțin conformă cu obiectivele urmărite de directivă decât o interpretare a aceleiași dispoziții care permite, în schimb, introducerea cererii înainte de împlinirea acestei vârste și obținerea permisului de ședere în cazul în care vârsta minimă a fost împlinită la momentul adoptării deciziei autorității administrative privind cererea de reîntregire a familiei.

46. Astfel, această a doua interpretare garantează efectul util al dispoziției având ca obiectiv prevenirea căsătoriilor forțate și, în același timp, *facilitează* reîntregirea familiei, evitând o interpretare formalistă a normei, care îi împiedică realizarea.

47. În această perspectivă, considerăm că trebuie respinse argumentele menționate de guvernele austriac și elen cu privire la principiul egalității de tratament și, respectiv, la principiul securității juridice. Astfel, faptul de a permite împlinirea vârstei minime și ulterior depunerii cererii nu este, în opinia noastră, de natură să conducă la nicio discriminare și nu generează nicio incertitudine juridică. În această privință, trebuie amintit că, în orice caz, în sensul articolului 5 alineatul (4) din Directiva 2003/86, autoritățile competente au obligația să adopte decizia privind cererea de reîntregire a familiei „[d]e îndată ce este posibil și, în orice caz, nu mai târziu de nouă luni de la data depunerii cererii". Prevederea acestui termen pentru examinarea cererii elimină, în consecință, orice incertitudine juridică.

48. În sfârșit, trebuie arătat și că articolul 4 alineatul (5) din Directiva 2003/86 prevede în mod explicit încă un obiectiv pentru care statelor membre le este oferită posibilitatea de a introduce o vârstă minimă pentru exercitarea dreptului la reîntregirea familiei, și anume obiectivul asigurării unei mai bune integrări. În această privință, arătăm totuși că nici instanța de trimitere, nici persoanele interesate care au prezentat observații Curții nu și-au exprimat poziția în această materie. Acest lucru se datorează probabil faptului că, în contextul normei în discuție, obiectivul menționat este perceput ca fiind secundar în raport cu obiectivul prevenirii căsătoriilor forțate.

49. Independent de aceasta, arătăm în această privință că ideea care stă la baza indicării unui obiectiv de acest gen pare să fie aceea că integrarea în societatea statului membru care primește soțul susținătorului reîntregirii poate fi mai simplă în cazul în care soțul are un nivel mai ridicat de maturitate ca urmare a faptului că a împlinit o anumită vârstă. Fără a aborda fondul unei astfel de rațiuni posibile a dispoziției, considerăm totuși că acest lucru nu afectează în niciun mod concluzia că interpretarea articolului 4 alineatul (5) din Directiva 2003/86 în sensul că vârsta minimă poate fi împlinită la momentul în care soțul/soția se poate alătura susținătorului reîntregirii, iar nu la momentul depunerii cererii, este în mai mare măsură conformă cu obiectivele generale ale directivei.

50. În această privință, arătăm de asemenea că, pe de o parte, o separare prelungită a membrilor familiei poate avea în realitate efecte negative în ceea ce privește integrarea, în măsura în care o astfel de separare poate slăbi legăturile de familie. Pe de altă parte și în orice caz, aprecierea capacității de integrare a soțului susținătorului reîntregirii ca urmare a vârstei nu se poate realiza independent de o examinare de la caz la caz, astfel cum este prevăzută la articolul 17 din directivă, având în vedere jurisprudența menționată la punctul 26 de mai sus.

c) Interpretarea sistematică

51. Lectura articolului 4 alineatul (5) din Directiva 2003/86 care rezultă din interpretarea literală și teleologică efectuată la punctele anterioare este, în opinia noastră, confirmată de interpretarea sistematică a acestei dispoziții.

52. Astfel, trebuie arătat înainte de toate că din lectura de ansamblu a directivei în discuție rezultă că, atunci când a intenționat să se refere la momentul depunerii cererii, legiuitorul Uniunii a făcut acest lucru în mod explicit.

53. Un prim exemplu în această privință este constituit de alineatul (6) al articolului 4 din Directiva 2003/86, și anume alineatul care urmează după cel în care se regăsește norma care face obiectul interpretării în prezenta cauză. Această dispoziție, printre altele, atribuie de asemenea statelor membre posibilitatea de a stabili o limită de vârstă, chiar dacă maximă, iar nu minimă, în ceea ce privește exercitarea dreptului la reîntregirea familiei. La alineatul menționat, legiuitorul Uniunii a prevăzut că, în anumite circumstanțe, „statele membre pot solicita ca *cererile* de reîntregire a familiei pentru copii minori *să fie depuse înainte* ca aceștia să fi împlinit vârsta de 15 ani”[22].

54. În consecință, se impune constatarea că, la acest alineat, spre deosebire de alineatul anterior, care face obiectul interpretării în prezenta cauză, legiuitorul Uniunii a menționat în mod explicit că vârsta minimă prevăzută aici trebuie să fie împlinită înainte de momentul depunerii cererii de reîntregire a familiei.

55. În aceeași perspectivă, la articolul 7 alineatul (1) din Directiva 2003/86, atunci când prevede că statele membre pot cere persoanei în cauză să furnizeze dovada îndeplinirii unei serii de condiții referitoare la susținătorul reîntregirii, legiuitorul se referă în mod explicit la „[momentul] depuner[ii] cererii de reîntregire a familiei”.

56. Din aceste considerații rezultă că, dacă legiuitorul Uniunii ar fi vrut să stabilească faptul că vârsta minimă prevăzută la alineatul (5) al articolului 4 din Directiva 2003/86 trebuie să fie împlinită la momentul depunerii cererii, ar fi indicat acest lucru în mod specific în cuprinsul dispoziției în cauză. Întrucât nu a făcut-o, este necesar să se prefere interpretarea în sensul că momentul în care trebuie să fie împlinită vârsta minimă menționată nu coincide cu momentul depunerii cererii, ci cu cel în care reîntregirea familiei se poate realiza, și anume momentul admiterii cererii.

57. Atât guvernul austriac, cât și guvernul elen susțin că împlinirea vârstei minime prevăzute la articolul 4 alineatul (5) din Directiva 2003/86 constituie o condiție oficială pentru prezentarea cererii de reîntregire a familiei. Guvernul elen susține în special că momentul în care vârsta minimă trebuie să fie împlinită s-ar deduce din dispozițiile articolului 5 alineatul (2) din Directiva 2003/86, care prevede că cererea de reîntregire a familiei trebuie să fie însoțită de documente justificative care dovedesc legăturile de familie și respectarea condițiilor prevăzute, printre altele, la articolul 4 din aceeași directivă. Or, potrivit guvernului elen, din modul de redactare a dispoziției menționate ar reieși că printre documentele pe care solicitantul trebuie să le furnizeze autorității administrative trebuie să figureze dovada împlinirii vârstei minime prevăzute la articolul 4 alineatul (5) din Directiva 2003/86.

58. În această privință, arătăm însă că nu reiese din nicio dispoziție a Directivei 2003/86 că împlinirea vârstei minime prevăzute la articolul 4 alineatul (5) din Directiva 2003/86 constituie o condiție oficială pentru prezentarea cererii de reîntregire a familiei. Mai precis, nu vedem cum s-ar putea deduce acest lucru în mod necesar din dispozițiile articolului 5 alineatul (2) din Directiva 2003/86, în temeiul cărora cererea trebuie să fie însoțită de dovada respectării condițiilor prevăzute la articolul 4. Astfel, dispoziția

22 — Sublinierea noastră.

menționată, coroborată cu dispozițiile articolului 4 alineatul (5) din Directiva 2003/86, poate - și, în opinia noastră, trebuie - să fie interpretată în sensul că cererea trebuie să fie însoțită de dovada că vârsta minimă va fi împlinită la momentul în care soțul/soția se poate alătura susținătorului reîntregirii.

59. Guvernul austriac susține de asemenea că, în măsura în care articolul 4 alineatul (5) din Directiva 2003/86 nu specifică în mod expres momentul în care vârsta minimă trebuie să fie împlinită, acesta lasă statelor membre o marjă de apreciere, care, în conformitate cu principiul autonomiei procesuale, le-ar permite acestora să îl stabilească după cum ar găsi de cuviință.

60. În această privință arătăm, pe de o parte, că din considerațiile prezentate la punctele 33-36 de mai sus se deduce că, în realitate, din termenii normei în discuție rezultă că aceasta prevede că momentul în care trebuie să fie împlinită vârsta minimă trebuie să fie momentul în care soțul/soția se poate alătura susținătorului reîntregirii, ceea ce exclude ca acest moment să fie momentul depunerii cererii.

61. Pe de altă parte, chiar admițând că dispoziția în cauză lasă statelor membre o marjă de apreciere în ceea ce privește stabilirea momentului relevant pentru împlinirea vârstei minime, din jurisprudența citată la punctul 25 de mai sus rezultă că, în măsura în care Directiva 2003/86 recunoaște statelor membre o marjă de apreciere, aceasta nu trebuie să fie folosită într-un mod de natură să afecteze obiectivul directivei de facilitare a reîntregirii familiei.

62. Or, în opinia noastră, o normă care permite adoptarea unei decizii de respingere a unei cereri de reîntregire a familiei din cauza neîmplinirii vârstei minime pentru exercitarea dreptului la reîntregire la momentul depunerii cererii, în situația în care, la momentul adoptării deciziei în cauză, vârsta minimă cerută a fost împlinită, nu numai că nu facilitează reîntregirea familiei, ci o împiedică, iar aceasta independent de împrejurarea, pusă în evidență de guvernul austriac, că soții pot depune ulterior o nouă cerere de reîntregire a familiei.

d) Concluzie

63. Din interpretarea literală, teleologică și sistematică a articolului 4 alineatul (5) din Directiva 2003/86 rezultă că momentul în raport cu care statele membre pot să impună susținătorului reîntregirii și soțului său să fi împlinit o vârstă minimă, de cel mult 21 de ani, pentru exercitarea dreptului lor la reîntregirea familiei este momentul în care soțul/soția se poate alătura susținătorului reîntregirii. Prin urmare, acest moment nu poate coincide cu momentul în care cererea de reîntregire a familiei este depusă la autoritatea administrativă competentă. Rezultă că este incompatibilă cu dispoziția menționată o reglementare, precum reglementarea națională în discuție în litigiul principal, care condiționează admiterea cererii de reîntregire a familiei de împlinirea vârstei minime menționate în mod necesar la momentul depunerii cererii și care, în consecință, permite autorităților competente să respingă o astfel de cerere întrucât, la momentul introducerii ei, această vârstă nu a fost împlinită, chiar dacă a fost împlinită la momentul adoptării deciziei de respingere a cererii.

2. Cu privire la cererea adresată Curții de a verifica validitatea articolului 4 alineatul (5) din Directiva 2003/86

64. În cadrul observațiilor sale, doamna Noorzia solicită Curții să verifice validitatea articolului 4 alineatul (5) din Directiva 2003/86. Aceasta susține că condiția împlinirii vârstei minime de 21 de ani pentru exercitarea dreptului la reîntregirea familiei, independent de faptul că ea trebuie să fie îndeplinită la data depunerii cererii sau la data autorizării reîntregirii, nu ar fi aptă să prevină căsătoriile forțate.

65. În această privință, trebuie amintit că, potrivit jurisprudenței constante a Curții, numai instanța de trimitere poate defini obiectul întrebărilor pe care intenționează să le adreseze Curții. Astfel, numai instanța națională care este sesizată cu litigiul și care trebuie să își asume răspunderea pentru hotărârea care urmează a fi pronunțată are competența să aprecieze, luând în considerare particularitățile fiecărei cauze, atât necesitatea unei decizii preliminare pentru a fi în măsură să pronunțe propria hotărâre, cât și pertinența întrebărilor pe care le adresează Curții [23].

66. Or, prin cererea sa de decizie preliminară, instanța de trimitere urmărește să obțină numai interpretarea articolului 4 alineatul (5) din Directiva 2003/86. Instanța de trimitere nu pare să aibă îndoieli în ceea ce privește validitatea acestei dispoziții și nu menționează că o problemă de acest gen a fost ridicată în fața sa în litigiul principal.

67. În consecință, întrucât articolul 267 TFUE nu constituie o cale de atac deschisă părților dintr-un litigiu pendinte la o instanță națională, Curtea nu este obligată să aprecieze validitatea dreptului Uniunii doar pentru motivul că una dintre părți a ridicat această problemă în observațiile sale scrise [24]. Prin urmare, independent de considerațiile menționate la punctul 41 de mai sus, apreciem că nu este necesară examinarea de către Curte a problemei validității dispoziției prevăzute la articolul 4 alineatul (5) din Directiva 2003/86, ridicată de doamna Noorzia.

V – **Concluzie**

68. Pentru motivele expuse mai sus, propunem, așadar, Curții să răspundă după cum urmează la întrebarea preliminară adresată de Verwaltungsgerichtshof:

„Articolul 4 alineatul (5) din Directiva 2003/86 privind dreptul la reîntregirea familiei se opune unei reglementări care prevede că vârsta minimă – pe care statele membre, în temeiul acestei dispoziții, au posibilitatea să o impună susținătorului reîntregirii și soțului/soției acestuia pentru ca soțul/soția să se poată alătura susținătorului reîntregirii – trebuie să fie împlinită în mod necesar de fiecare dintre aceștia la momentul depunerii cererii de reîntregire a familiei pentru ca o astfel de cerere să poată fi admisă.”

23 — A se vedea Hotărârea Brünsteiner și Autohaus Hilgert (C-376/05 și C-377/05, EU:C:2006:753, punctul 26 și jurisprudența citată).

24 — A se vedea Hotărârea Brünsteiner și Autohaus Hilgert (EU:C:2006:753, punctul 28 și jurisprudența citată). A se vedea în acest sens și Hotărârea Melki și Abdeli (C-188/10 și C-189/10, EU:C:2010:363, punctul 63). În ceea ce privește în mod specific rolul părților din procedura preliminară, a se vedea punctul 80 din Concluziile avocatului general Trstenjak prezentate în cauza VB Pénzügyi Lízing (C-137/08, EU:C:2010:401).